

UNESCO keretrendszer a kulturális és művészeti oktatáshoz

Preambulium

1. **Mi, kulturális és oktatási miniszterek** 2024. február 13–15. között Abu Dhabiban, az Egyesült Arab Emírségekben gyűltünk össze az UNESCO kulturális és művészeti oktatásról szóló világkonferenciája alkalmából, és köszönetet mondunk az UNESCO főigazgatójának e fontos és időszerű konferencia összehívásáért, valamint az Egyesült Arab Emírségeknek a vendéglátásért.
2. **Emlékeztetünk** az UNESCO Alkotmányának preambulumára, amely megerősíti, hogy a kultúra széles körű terjesztése, valamint az emberiség igazságosságra, szabadságra és békére való nevelése elengedhetetlen az emberiség méltóságához, valamint az I. cikkre, amely kimondja, hogy a szervezet *„erőteljes lendületet ad a közoktatásnak és a kultúra terjesztésének, nevezetesen együttműködik azokkal a tagállamokkal, amelyek oktatási tevékenységük fejlesztése érdekében segítséget kérnek; a nemzetek között olyan együttműködést hoz létre, amely lehetővé teszi annak az eszménynek a megvalósítását, hogy az oktatás, fajtól, nemtől, illetőleg gazdasági vagy szociális megkülönböztetéstől függetlenül mindenki számára egyenlő mértékben elérhető legyen; olyan nevelési módszereket javasol, amelyek alkalmasak arra, hogy a gyermekeket az egész világon felkészíthessék a szabadsággal járó felelősség tudatára.”* Emlékeztetünk továbbá az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 27. cikkére, amely kimondja, hogy *„minden személynek joga van a közösség kulturális életében való szabad részvételhez, a művészetek élvezéséhez, valamint a tudomány haladásában és az abból származó jótéteményekben való részvételhez.”*
3. **Megállapítjuk**, hogy a növekvő egyenlőtlenlégek, fegyveres konfliktusok, dezinformáció, félretájékoztatás, gyűlöletbeszéd, rasszizmus, idegengyűlölet és a megkülönböztetés más formái, amelyek táplálják a társadalmi megosztottságot, és akadályozzák a fenntartható fejlődést, szükségessé teszik a békés, igazságos és fenntartható jövő újragondolására és alakítására irányuló törekvések megerősítését.
4. **Elismerjük**, hogy az oktatási rendszereket meg kell erősíteni és át kell alakítani; ehhez határozott lépéseket kell tenni az oktatás céljának, tartalmának és megvalósításának újragondolása érdekében az egyenlőség és a befogadás, a minőség és a relevancia előmozdítása érdekében, amint azt az Egyesült Nemzetek törekvései, például az Oktatás 2030: Incsoni nyilatkozat és a 4. fenntartható fejlődési cél (SDG) megvalósításáról szóló cselekvési keretrendszer és az oktatás átalakításáról szóló csúcstalálkozó (2022) is tükrözi. Elköteleztünk magunk mellett, hogy olyan intézkedéseket tegyünk, amelyeknek köszönhetően minden tanuló olyan ismeretekre, készségekre, értékekre, attitűdökre és magatartásformákra tud szert tenni, *„amely a fenntartható fejlődés előmozdításához szükséges, beleértve egyebek közt a fenntartható fejlődés, és a fenntartható életmódokkal, az emberi jogokkal, a nemek közti egyenlőséggel, a béke és az erőszakmentesség kultúrájának előmozdításával, a globális felelősség szemléletével, a kulturális sokszínűség és a kultúrának a fenntartható fejlődéshez történő hozzájárulásával foglalkozó oktatás révén”*, amint azt a 4.7. célkitűzés is kimondja.
5. **Azt is elismerjük**, hogy a kultúra és a művészet szerves részét képezi az egyének és a társadalmak

teljeskörű és befogadó fejlődésének, ellenálló képességének és általános jólétének. A kultúra az emberré válás legfontosabb eleme, amely megalapozza értékeinket, választásainkat, valamint az egymással és a természettel való kapcsolatunkat, illetve kritikus gondolkodással, identitástudattal, valamint a másság tiszteletének és elfogadásának képességével ruház fel bennünket. **Elismerjük továbbá**, hogy a kultúra és a művészet létfontosságú szerepet játszik az emberi képzelet, a kreativitás és az önkifejezés felvirágoztatásában, ami táplálja a felfedezés iránti vágyat, a kíváncsiságot, és kitágítja az alkotás határait, miközben társadalmi és gazdasági lehetőségeket nyit minden tanuló számára, különösen a kulturális és kreatív iparágakban.

6. **Elkötelezettek vagyunk** amellyel, hogy szorosabb együttműködéssel használjuk fel a kultúra és az oktatás egyedülálló erőforrásait a kölcsönösen előnyös fejlesztési eredmények előmozdítása érdekében, amint azt a MONDIACULT 2022 nyilatkozat is hangsúlyozza. **Hangsúlyozzuk** annak szükségességét, hogy a minőségi oktatáshoz való befogadó hozzáféréssel, a népek és kultúrák sokszínűségének pozitív és átalakító erőként való tiszteletben tartásán, valamint a fenntartható életmód kiterjesztésén keresztül minden tanuló képes legyen teljes mértékben kihasználni a kultúra és az oktatás nyújtotta lehetőségeket.
7. **Üdvözöljük** a nemzetközi közösség által a kulturális és művészeti oktatás érdekében tett kötelezettségvállalásokat, amelyek az UNESCO oktatásra és kultúrára vonatkozó nemzetközi egyezményeiben, ajánlásaiban, nyilatkozataiban és kezdeményezéseiben,¹ valamint a 2006-ban Lisszabonban és 2010-ben Szöulban megrendezett két művészeti oktatási világkonferencián fogalmazódtak meg, amelyek záródokumentumai, a „*művészeti oktatás ütemterve*” és a „*Szülői menetrend: A művészeti oktatás céljai*” megteremtették az alapot a kihívások kezeléséhez, a kultúra és az oktatás közös és fejlődő értelmezéséhez, valamint a közpolitikák horizontális megközelítésének előmozdításához.
8. **Támogatjuk** az UNESCO kulturális és művészeti oktatásra vonatkozó keretrendszerét, amely a kultúra és az oktatás megerősítő és humanista szemléletén alapul, és **megbízuk** az UNESCO-t, mint az Egyesült Nemzetek oktatással és kultúrával foglalkozó szervezetét, hogy támogassa a keretrendszer tagállamok és társult tagok általi végrehajtását, különösen azzal, hogy adott esetben operatív iránymutatást nyújt; érdekérvényesítő tevékenységet folytat, és elősegíti a politikai párbeszédet, a tudásmegosztást és a normaalkotást; összehívja a globális, regionális, nemzeti és civil társadalmi érdekelt feleket a keretrendszer végrehajtása érdekében; figyelemmel kíséri a stratégiai célok megvalósítása terén elért eredményeket.

Abu Dhabi, Egyesült Arab Emírségek, 2024. február 15.

¹ Beleértve *többek között* a kultúra területén az UNESCO kulturális sokszínűségről szóló egyetemes nyilatkozatát (2001), a művészek jogállásáról szóló ajánlást (1980), a múzeumok és gyűjtemények védelméről, fejlesztéséről, sokszínűségéről és a társadalomban betöltött szerepéről szóló ajánlást (2015), a kulturális javak fegyveres összeütközés esetén való védelméről szóló hágai egyezményt (1954) és annak két jegyzőkönyvét (1954 és 1999), a kulturális javak jogtalan behozatalának, kivételének és tulajdona jogtalan megakadályozását és megelőzését szolgáló eszközökről szóló egyezményt (1970), a világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló egyezményt (1972), a víz alatti kulturális örökség védelméről szóló egyezményt (2001), a szellemi kulturális örökség védelméről szóló egyezményt (2003) és a kulturális kifejezések sokszínűségének védelméről és előmozdításáról szóló egyezményt (2005). Az oktatás területén az „Oktatást mindenkinek: kollektív kötelezettségvállalásaink teljesítése” dakari cselekvési keretprogramot (2000), a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlődési menetrendet és a fenntartható fejlődési célokat (SDG-k) (2015), különösen a 4. fenntartható fejlődési célt (SDG 4), az Oktatás 2030: Incheoni nyilatkozatot és a 4. fenntartható fejlődési cél megvalósításáról szóló cselekvési keretprogramot (2015), az oktatás jövője kezdeményezést (2021), az oktatás átalakítása csúcstalálkozót (2022), valamint a békét és az emberi jogokat, a nemzetközi megértést, az együttműködést, az alapvető szabadságjogokat, a globális polgárságot és a fenntartható fejlődést szolgáló oktatásról szóló ajánlást (2023).

Bevezetés

1. Az olyan fejlemények, mint a digitális átalakulás és a példátlan emberi mobilitás, valamint a tartós szegénység, az egészségügyi és egyéb jóléti problémák, a növekvő egyenlőtlenségek, az éghajlatváltozás, a biológiai sokféleség csökkenése, a természeti katasztrófák és a fegyveres konfliktusok, továbbá a COVID-19 világjárvány hosszan tartó hatásai új realitásokat hoztak az oktatási és kulturális ágazatban. Ezzel az új helyzettel szembesülve elengedhetetlenül fontos a kulturális kapacitásokba való újbóli befektetés és az oktatás újragondolása, hogy a tanulók minden életkorban és egész életük során olyan ismeretekre, készségekre, értékekre, attitűdökre és magatartásformákra tegyenek szert, amelyek szükségesek az emberi méltóság fenntartásához, az emberi jogok előmozdításához, a társadalmi és környezeti felelősségvállaláshoz, valamint az egészséges, fenntartható, befogadó, igazságos és békés jövő megteremtéséhez.
2. A kultúra és a művészet a kulturális kifejezések sokszínűségére támaszkodva gazdagítja és megújítja az oktatást, olyan lehetőségeket kínálva a különböző tanulóknak – beleértve a kiszolgáltatott helyzetben lévőket is –, amelyekkel kifejezhetik emberi mivoltukat, és hozzáférhetnek a kifejezésmódok, a gondolkodás, a tudás, a létezés és a cselekvés sokszínűségéhez, valamint a népek és közösségek történelméhez és nyelvéhez, amelyek értelmet adnak a világról alkotott képüknek, növelik önbizalmukat és motivációjukat, és ezáltal hozzájárulnak a jobb tanuláshoz. A kultúra és a művészet lehetővé teszi, bővíti és fenntartja a tanulási lehetőségeket és közösségeket. Továbbá a *kultúrában és művészetben*, az azokon keresztül és azokkal együtt történő tanulás fejlesztheti a kognitív, szociális, érzelmi és viselkedési készségek széles skáláját, erősítheti a holisztikus tanulást és a természeti környezet iránti érzékenységet, valamint elősegítheti az interkulturális párbeszédet, együttműködést és megértést, amelyek nélkülözhetetlenek a globális kihívások és átalakulási folyamatok fenntartható kezeléséhez, így elengedhetetlenül fontosak a mai és jövőbeli világ követelményeihez igazodó holisztikus tanulási folyamat szempontjából.
3. Ennek fényében 2021 márciusában az UNESCO tagállamai úgy döntöttek, hogy kidolgozzák a kulturális és művészeti oktatás keretrendszerét, hogy elősegítsék az oktatáshoz és a kultúrához való nagyobb mértékű hozzáférést és az abban való részvételt; hogy biztosítsák a kulturális és művészeti oktatás tágabb értelmezését formális, nem formális és informális kontextusban; hogy biztosítsák a kulturális és művészeti oktatás hatékony integrációját a vonatkozó kulturális és oktatási politikákba, stratégiákba, tantervekbe és programokba; hogy az együttműködést kiterjesztik a közpolitikai területekre, a tudományágakra és az oktatási környezetre; és hogy támogatják a kulturális és művészeti oktatás szerepét a fenntartható gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődésben.
4. Az UNESCO kulturális és művészeti oktatási keretrendszerének kidolgozása során az érdekeltek széles körét bevonó, befogadó és részvételi konzultációra került sor.
5. E keretrendszer alkalmazásában a kultúra *„egy társadalmat vagy társadalmi csoportot megkülönböztető szellemi, anyagi, intellektuális és érzelmi jellemzők összessége, amely a művészeteken és az irodalmon kívül az életmódot, az alapvető emberi jogokat, az értékrendet, a hagyományokat és hitet is magában foglalja”*, amint azt az UNESCO 1982-es és 2022-es MONDIACULT nyilatkozatai is kimondják, és a kultúrát többek között szavak (irodalom, szóbeli hagyományok, nyelv), hangok (zene, rádió, média), képek (képzőművészet, média), mozgás (tánc, színház), műemlékek és tárgyak (építészet, design, kézművesség), mindenféle digitális média, valamint a hagyományos tudás (helyi és őslakos tudásrendszerek, élő kulturális örökség és kifejezések) révén lehet időben és térben átadni, kifejezni és megélni. Az oktatás *„elidegeníthetetlen emberi jog, egy egész életen át tartó és az egész társadalomra kiterjedő folyamat, amelynek során mindenki megtanulja és a lehető legteljesebb mértékben fejleszti személyiségének egészét, méltóságtudatát, tehetségét, szellemi és fizikai képességeit, a helyi, nemzeti, regionális és globális közösségeken és ökoszisztémákon belül és azok javára”*, ahogyan azt az UNESCO „Oktatás a békéért és az emberi jogokért, a nemzetközi megértésért, az együttműködésért, az alapvető szabadságjogokért, a globális polgárságért és a fenntartható fejlődésért” ajánlása rögzíti (2023).
6. A kulturális és művészeti oktatás magában foglalja a művészetekről és a kultúráról, a művészetekkel és a kultúrával, valamint a művészeteken és a kultúrán keresztül történő, illetve a kulturális és művészeti kifejezések minden formájával kapcsolatos tanítást és tanulást. A „kulturális és művészeti oktatás” oktatási eszközként, megközelítésként, tanulmányi, kutatási és gyakorlati területként helyezi előtérbe a kultúrát, beleértve a művészeteket is.

I. Irányelvek

7. A kulturális és művészeti oktatásnak holisztikusnak, átalakítónak és hatásosnak kell lennie, és meg kell felelnie a következő elveknek:
- a kulturális és művészeti oktatás biztosítása az emberiség közös javaként, amely mindenki számára hozzáférhető, és elősegíti az egyének és a társadalmak egészségének jólétét. Ez a felismerés a politikában, az oktatási rendszerekben és a társadalmakban betöltött szerepük megerősítését, valamint a kollektív elkötelezettség és a fenntartható állami beruházások ösztönzését is megköveteli.
 - Annak garantálása, hogy a kulturális és művészeti oktatás a nemzetközi emberi jogi eszközökben – elsősorban az Egyesült Nemzetek Alapokmányában, az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában, a gazdasági, szociális és kulturális jogokról, valamint a polgári és politikai jogokról szóló nemzetközi egyezményekben és más nemzetközi emberi jogi egyezményekben és szerződésben – meghatározott emberi jogokon és alapvető szabadságjogokon alapuljon, amelyek az egyének, közösségek és társadalmak befogadó és fenntartható fejlődésének szükségessé feltételei.
 - A nemek közötti egyenlőség érvényesítése a szakpolitikák tervezésének, kialakításának és megvalósításának valamennyi aspektusában, valamint a kulturális és művészeti oktatással kapcsolatos tapasztalatok és gyakorlatok során, továbbá a nemi alapú megkülönböztetés és előítéletesség, a káros tartalmak és az erőszak elleni küzdelem valamennyi oktatási szintjén.
 - A kulturális sokszínűség elismerése az emberiség meghatározó jellemzőjeként és közös örökségként, amely bővíti az egyének és társadalmak választási lehetőségeit, képességeit és erősíti az értékeket, és amelyet a kölcsönös megértés, a különböző kulturális kifejezésekhez való méltányos hozzáférés és a nyelvi sokszínűség előmozdítása révén minden jelenléti, online és vegyes oktatási környezetben védeni és támogatni kell.
 - A befogadás, a megkülönböztetésmentesség biztosítása és a sokszínűség tiszteletben tartása az oktatásban és az oktatáson keresztül minden szinten és minden formában, amely fellép a zaklatás, a sztereotípiák, a megkülönböztető és gyűlöletkeltő előítélet minden formája, valamint a megkülönböztetésre, rasszizmusra, idegengyűlöletre, ellenségeskedésre vagy erőszakra uszító cselekedetek ellen.
 - A kulturális és művészeti oktatás tapasztalatainak és gyakorlatainak sokszínűségére, valamint valamennyi szereplő és kedvezményezett – például a tanulók, különösen a fiatalok, pedagógusok, kulturális szakemberek és szereplők, közösségek és más érintett érdekelt felek – aktív és érdemi részvételére építve lehetővé kell tenni a közös alkotást a kulturális és művészeti oktatási kezdeményezések megtervezésében, végrehajtásában és értékelésében formális, nem formális és informális kontextusban.
 - Az élethosszig tartó és egész életre kiterjedő tanulás előmozdítása változatos kontextusban és környezetben, legyen szó fizikai terekről, például tantermekről, közösségi terekről, munkahelyekről, kulturális és természeti környezetekről, valamint virtuális terekről, például digitális platformokról, vagy fizikai és digitális elemeket ötvöző vegyes terekről.

II. Célkitűzések

8. Az UNESCO keretrendszer célja, hogy iránymutatást, valamint kulturális és művészetoktatási szakpolitikai ajánlásokat nyújtson a tagállamok és a társult tagok számára a következő célokra:
- Annak biztosítása, hogy a kulturális és művészeti oktatás közvetlenül hozzájáruljon a fenntartható fejlődés és a béke eléréséhez, összhangban az Egyesült Nemzetek jelenlegi és jövőbeli kezdeményezéseivel, beleértve a 2030-ig szóló fenntartható fejlődési menetrendet és annak mind a 17 fenntartható fejlődési célját, különösen a 4. fenntartható fejlődési célt (befogadó és méltányos minőségi oktatás biztosítása és az élethosszig tartó tanulás lehetőségeinek előmozdítása mindenki számára), valamint a 8. fenntartható fejlődési célt (befogadó és fenntartható gazdasági növekedés, foglalkoztatás és tisztességes munka előmozdítása mindenki számára).
 - A korszerű fejlődés és a technológia által kínált lehetőségek kiaknázása, egyúttal pedig a kockázatok azonosítása, megelőzése és mérséklése, különösen a digitális technológiákkal és a mesterséges intelligenciával (MI) kapcsolatban, a gondolkodás, a kreativitás, a kezdeményezések, valamint az etikus és felelős gyakorlat támogatása és előmozdítása

- érdekében ezen a területen, különösen az oktatási, kulturális és kreatív ágazatok javára.
- iii. A kulturális és művészeti oktatás hatékony integrálása a vonatkozó szakpolitikákba, stratégiákba és programokba a kulturális és oktatási ágazatokban, valamint azokon keresztül, beleértve a szabályozást, a tanterveket, a tanár- és pedagógusképzést, a képesítéseket és a szakmai fejlődést az ismeretek, készségek, attitűdök, értékek és magatartásformák, például a kreativitás, kritikus gondolkodás és művészi készségek élethosszig tartó és egész életre kiterjedő fejlesztése érdekében.

III. Hatáskör

9. Az UNESCO keretrendszer a kulturális és művészeti oktatást olyan ökoszisztémának tekinti, amely bármilyen típusú és szintű oktatási tevékenységet végezhet bárki számára, valamint bármilyen kontextusban, formális, nem formális és informális környezetben megvalósulhat különböző (főleg az eltérő kulturális perspektívákat, tevékenységeket, gyakorlatokat, kifejezésmódokat, anyagokat és tárgyakat felölelő) pedagógiai módszerek, módozatok (például offline, online, távoktatás és vegyes oktatás) és eszközök segítségével.
10. A kulturális és művészeti oktatás a kultúra fentiekben meghatározott széles körű értelmezésén alapul, és olyan folyamatokat foglal magában, mint az interkulturális párbeszéd, valamint olyan értékeket, mint a kulturális, nyelvi és tudásbeli sokszínűség.
11. A keretrendszer integrálja és támogatja a több érdekelt fél közötti együttműködést és a széles körű, ágazatközi partnerségeket, *többek között* az oktatási és kulturális intézmények, kormányzati szervek, kulturális terek és tevékenységek, emlékhelyek és örökségi helyszínek, művészek és más kulturális szakemberek és szereplők, kutatók, helyi közösségek, a magánszektor, alapítványok és civil társadalmi szervezetek között.

IV. Stratégiai célok

a) Hozzáférés, befogadás és méltányosság a kulturális és művészeti oktatásban, valamint azokon keresztül

12. Ahhoz, hogy az oktatáshoz való jog és a kulturális jogok gyakorolhatók legyenek, mindenekelőtt hozzáférés szükséges a minőségi kulturális és művészeti oktatáshoz. A hozzáférés biztosításának magában kell foglalnia a tanulók előtt álló valamennyi akadály elhárítását, kezdve a korlátozott infrastruktúrától és erőforrásoktól a kiszolgáltatottságig és kirekesztettségig, függetlenül faji hovatartozástól, bőrszíntől, származástól, nemtől, kortól, nyelvtől, vallástól, politikai meggyőződéstől, nemzeti, etnikai vagy társadalmi származástól, születés kori gazdasági vagy társadalmi helyzetétől, fogyatékoságtól vagy bármely más tényezőtől.
13. A kulturális és művészeti kifejezések, tapasztalatok és az oktatás széles skálájához való hozzáférés alapvető fontosságú a kulturális életben és a művészetekben való részvételhez, az azokhoz való hozzájáruláshoz és az azok élvezetéhez való jog gyakorlásához, ami lehetővé teszi az egyéni és társadalmi jólétet. Ez magában foglalja a kulturális és művészeti oktatás megfelelő elérhetőségének biztosítását az iskolákban, valamint a minőségi formális, nem formális és informális oktatás megteremtését a kulturális és művészeti szakmák és pályautak fejlesztése érdekében, többek között változatos kulturális tartalmak révén. A kultúrához és a művészetekhez való hozzáférés biztosítása elválaszthatatlan az erre a célra szolgáló, nyitott és minden ember részvételét lehetővé tevő terek meglététől, beleértve a múzeumokat, kulturális és művészeti intézményeket, előadóhelyeket, könyvtárakat, örökségi és emlékhelyeket.
14. Minden tanuló és pedagógus számára egyenlő és befogadó hozzáférést kell biztosítani az infrastruktúrához és az erőforrásokhoz, valamint az olyan tanulási lehetőségekhez, amelyek lehetővé teszik számukra a digitális technológiák és a mesterséges intelligencia hasznosításához szükséges készségek és kompetenciák fejlesztését. Miközben a digitális technológiák és a mesterséges intelligencia új lehetőségeket teremtett a kulturális és művészeti oktatáshoz való hozzáférés és az abban való részvétel terén, a digitális szakadék áthidalása, valamint a kulturális sokszínűség és az online megnyilvánulások közötti egyenlőtlenségek csökkentése ugyanilyen fontos prioritássá vált a részvétel gazdasági, földrajzi és társadalmi egyenlőtlenségeiből eredő akadályainak felszámolása, valamint a tanulók, tanárok és pedagógusok megfelelő elméleti és gyakorlati készségekkel való felvértezése érdekében, beleértve a média- és információs műveltséget.

15. Az oktatást demokratizálni kell, támogatni kell a kritikus nézőpontokat, valamint a gyarmatosítás és a neokolonializmus bármilyen formája és megnyilvánulása elleni küzdelmet, és a tanulók sokszínűségének tiszteletben tartása mellett le kell bontani a sztereotípiákat, előítéleteket és elfogultságokat, és az oktatásnak magában kell foglalnia a kultúrák, kulturális gyakorlatok, művészeti ágak vagy kifejezések közötti hierarchiával szembeni fellépést a befogadóbb és pluralistább társadalmak felé való elmozdulás érdekében. Minden tanuló számára, különösen az őslakos népekhez tartozó, a fogyatékkal élő, hátrányos helyzetű, elszegényedett és kiszolgáltatott helyzetben lévő tanulók – például menekültek, migránsok, lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek, fegyveres konfliktusok áldozatai, valamint válság és katasztrófa sújtotta környezetben élő tanulók – számára lehetővé kell tenni, hogy hozzáférjenek, részt vehessenek és hozzájárulhassanak a megfelelő kulturális és művészeti oktatáshoz, és ennek eredményeként boldoguljanak.
16. Az oktatásnak ezért sokszínű, befogadó és rugalmas, inter-, multi- és transzdiszciplináris megközelítéseket és módszereket kell biztosítania a minőségi kulturális és művészeti oktatáshoz, amely segíti a megőrzést, az idegengyűlölet, a gyűlöletbeszéd, a dezinformáció, a félretájékoztatás és a megkülönböztetés elleni küzdelmet. Ez magában foglalja a kulturális sokszínűség, az emberi jogok, az interkulturális megértés és tisztelet, a társadalmi kohézió, a konfliktusmegelőzés, valamint a konfliktus utáni megbékélés és megújulás jobb megértését és megbecsülését a kultúra és a művészetek segítségével.

b) Kontextuális, minőségi, élethosszig tartó és egész életre kiterjedő tanulás a kulturális és művészeti oktatásban és azon keresztül

17. Az emberi jogok által vezérelt és az emberiség és a bolygó előtt álló globális kihívásokra reagáló oktatásnak kontextus és tartalom szempontjából releváns perspektívákat kell biztosítania, és lehetővé kell tennie az alkalmazkodó megközelítéseket, amelyek elősegítik a globális állampolgárságot, a környezet és a kulturális sokszínűség megbecsülését – beleértve az őslakosok ősi és modern tudását, nyelvét és szokásait. Ez azt jelenti, hogy a kultúrát és a művészeteket a kisgyermekkorú gondozástól és neveléstől kezdve a helyileg releváns tanterveken, pedagógiai megközelítéseken és környezeteken át integrálni kell a hivatalos oktatási rendszerekbe, és be kell vonni a helyi élő kulturális örökséget és kifejezésmódokat, az őslakosok ismeret-, lét- és cselekvésmódjait, anyanyelvét és nyelvi sokszínűségét, valamint a helyi kulturális és kreatív kifejezésmódokat. Ezek a perspektívák nem formális kontextusokban is alkalmazhatók a generációk közötti átadás, az egymástól való tanulás, a gyakornoki programok, a szakmai készségek fejlesztése, a szakmákon belüli és a szakmák közötti együttműködés, valamint a közösségi tanulás és részvétel fenntartása érdekében, az élethosszig tartó és egész életre kiterjedő tanulás szemléletén alapulva.
18. A fenntartható fejlődés érdekében a kulturális és művészeti oktatásnak a környezettel való tanuláson keresztül elő kell mozdítania a kultúrák és a generációk közötti párbeszédet, valamint a kulturális és biológiai sokszínűség felelős kezelését. A kultúrát és a művészeteket a kulturális és egyéb intézményekkel és terekkel, az élő örökség hordozóival, a helyi közösségek közvetítőivel, valamint más kulturális szakemberekkel és szereplőkkel való együttműködés révén integrálni kell a tanítás és a tanulás folyamatába, hogy olyan helyi gyökerű oktatást lehessen megvalósítani, amely szorosabb kapcsolatot tesz lehetővé a különböző korú és háttérű tanulók, közösségek és környezetük között. Ez a szélesebb körű együttműködés segíthet az oktatási hiányosságok felszámolásában, elősegítheti a hátrányos helyzetű tanulók integrációját, és gazdagíthatja az általános oktatási élményt, valamint a kulturális sokszínűség, a kreativitás, az innováció, a kutatás és a közös alkotás előmozdítása érdekében megerősítheti a kulturális cserét.

c) A kulturális sokszínűség megbecsülése és a kritikai elköteleződés képessége

19. A kultúrát a maga gazdag sokszínűségében integrálni kell a formális, nem formális és informális oktatásba és annak minden területébe, lehetővé téve az emberiséget alkotó népek és társadalmak identitásainak és kulturális megnyilvánulásainak sokféleségét, valamint az önkifejezés, a felfedezés és a kísérletezés révén a tudás és a tudatosság előmozdítását. A kultúra dinamikus, heterogén, és folyamatosan fejlődik, valamint kritikus teret biztosít az interakciónak, a cserének, a vitának, a közös tanulásnak és az alkotásnak, ezáltal hozzájárulva a társadalmak életképességéhez és sokszínűségéhez.
20. Az oktatási megközelítéseknek, pedagógiai rendszereknek és eszközöknek olyan alapvető ismeretekkel, készségekkel, értékekkel, attitűdökkel és cselekvőképességgel kell felvértezniük a

tanulókat, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy a művészetet a társadalmi változás előmozdítására, a kulturális javak helyben gyökerező módszerek és stratégiák révén történő védelmére, valamint a kultúra instrumentálizálási formáinak, a káros társadalmi normáknak, előítéleteknek és sztereotípiáknak a felismerésére és leküzdésére használhassák, ugyanakkor elő kell segíteniük a kulturális sokszínűség pozitív megbecsülését mint a szólásszabadságnak és az alkotás szabadságának, az aktív demokratikus részvételnek, a társadalmi felelősségvállalásnak, a kreativitásnak és innovációnak, valamint a kohézióknak és az együttműködésnek a konstruktív erejét.

d) Az ellenálló, igazságos és fenntartható jövő kialakításához szükséges készségek

21. Az oktatási környezeteknek teljes mértékben ki kell használnia a kultúrát és a művészeteket a kreativitás, a kritikus gondolkodás és az innováció mint a fenntarthatósággal kapcsolatos összetett kihívások kezeléséhez szükséges alapvető kompetenciák fejlesztésére, a speciális készségek, a tehetség és a személyes fejlődés elősegítésére, továbbá a kulturális és kreatív iparágakban a foglalkoztatás és a tisztességes munka ösztönzésére a kreatív gazdaság nemzeti és helyi szintű fejlődésének fenntartása érdekében.
22. Fontos, hogy az oktatási rendszerek a kora gyermekkori gondozástól és oktatástól kezdve kihasználják a kulturális és művészeti oktatásban rejlő lehetőségeket a polgári elkötelezettség és a demokratikus részvétel erősítése, a többi tantárgy tanulmányának javítása, valamint a kreativitás és az innovációs képesség fejlesztése érdekében, például a természettudományos, technológiai, mérnöki, művészeti és matematikai megközelítéssel keresztül az írás-, olvasás- és beszédképesség erősítése, valamint a szociális és érzelmi készségek – az empátiától és szolidaritástól a pluralista gondolkodásig – ápolása céljából, szem előtt tartva a kulturális sokszínűség megbecsülésének erősítését, a tudományos és munkahelyi teljesítmény javítását, a helyi és globális kihívások megértését és kezelését, valamint a jövőbeli bizonytalanságokkal és válságokkal szembeni ellenálló képesség erősítését.

e) A kulturális és művészeti oktatási ökoszisztémák intézményesítése és felértékelése

23. A kulturális és művészeti oktatás értékének holisztikus fejlődés szempontjából történő tudatosítása az oktatási rendszerekben való jelenlétének előmozdítása és a minőségi oktatás szerves elemeként való elismerése révén. Ez azt jelenti, hogy a kultúrának és a művészeteknek kiemelt helyet kell kapniuk a tantervekben, az oktatásukhoz kellő időt és helyet kell biztosítani az órarendben, valamint megfelelő és fenntartható forrásokat kell rendelkezésre bocsátani. A művészeteket sajátos tudásterületként el kell ismerni a formális, nem formális és informális tanulási környezetben pedagógusként dolgozó kulturális szakemberek és szereplők számára a kulturális és művészeti készségek és kompetenciák megbecsülése, valamint a kultúra, a művészetek, a kulturális és kreatív iparágak belső társadalmi értékének és a társadalmak fejlődéséhez való hozzájárulásuknak nagyobb mértékű elismerése révén.
24. A kulturális és művészeti oktatás tervezése és megvalósítása során a minisztériumokat, ügynökségeket, pedagógusképző intézményeket és más érdekelt feleket összefogó, szélesebb körű részvételi megközelítések kidolgozása, valamint az informális és nem formális tanulási terekkel és szereplőkkel való tartósabb együttműködés kialakítása révén túl kell lépni az elszigetelt megközelítéseken. Egy ilyen megközelítés gazdagítja a tanterveket és a képzést, javítja a tanulási eredményeket, és biztosítja a formális és nem formális tanulás holisztikus rendszerét.

V. A végrehajtás módja

a) Irányítás, jogszabályok és politikák

25. A kulturális és művészeti oktatás irányításának és szakpolitikáinak átalakítása olyan fenntartható, befogadó és adaptív stratégiák révén, amelyek elősegítik a párbeszédet és az együttműködést a különböző irányítási szintek, szakpolitikai területek, mechanizmusok és struktúrák, valamint az intézmények, kulturális szakemberek és szereplők, pedagógusok és más fejlesztési partnerek között. Ez konkrétan olyan mechanizmusok létrehozását és hivatalossá tételét foglalja magában, amelyek biztosítják a minisztériumok közötti szoros együttműködést – különösen a kulturális és oktatási, de az egészségügyi, szociális, tudományos, innovációs, környezetvédelmi, gazdasági, fejlesztési és tervezési minisztériumok között is – a kulturális és művészeti oktatás hatásos integrációjának szisztematikus fejlesztése és végrehajtása érdekében formális, nem formális és informális oktatási környezetekben. Ezt a folyamatot hozzáférhető, kutatásokon és bizonyítékokon alapuló információk

biztosításával, a hosszú távú kulturális és művészeti oktatási beavatkozások előtérbe helyezésével, az erőforrások és tapasztalatok mindenki számára történő biztosításával, valamint a közpolitikák kollektív nyomon követésére és értékelésére irányuló intézkedések kidolgozásával kell támogatni.

26. A kulturális és művészeti ökoszisztémák professzionalizálásának, a kulturális, művészeti és kreatív készségek elismerésének és az infrastruktúra fejlesztésének előmozdítása a szakoktatási, szakképzési és felsőoktatási politikák, stratégiák és programok megerősítése révén a kultúra és a művészetek területén, hogy a fiatalok és a felnőttek a kulturális és művészeti oktatás különböző területein ismeretekre és készségekre tegyenek szert, ezáltal elősegítve a munkához, a közösségi szolgálathoz, a szakmai gyakorlathoz és a vállalkozói lehetőségekhez való hozzáférésüket a kulturális és kreatív ágazatban.

b) Tanulási környezetek

27. A tanulási környezet fogalmának kiszélesítése a formális, nem formális és informális tanulási helyszínekkel, például szakiskolákkal, múzeumokkal, galériákkal, könyvtárakkal, előadóművészeti helyszínekkel, kreatív központokkal, városokkal és önkormányzatokkal – beleértve az UNESCO Kreatív Városok Hálózatának és az UNESCO Tanuló Városok Globális Hálózatának tagjait – közösségi központokkal, kulturális és természeti örökségi helyszínekkel, emlékhelyekkel és más művészeti és kulturális intézményekkel és terekkel való tartósabb együttműködés kialakítása révén városi és vidéki területeken egyaránt. Egy ilyen megközelítés új távlatokat nyit az interdiszciplináris tanulás és csere helyszíneinek megteremtésére, és különböző módokon, például gyakorlati tanulás, mentorálás és szakmai gyakorlatok, valamint állami és magánpartnerségek révén egy közösségi szintű kezdeményezés keretében gazdagítja a kölcsönös oktatási tapasztalatokat.

c) Tanulási tapasztalatok

28. A különböző helyi tudásrendszerek, tárgyi és immateriális kulturális erőforrások, például az élő örökség, a kulturális gyakorlatok és kifejezések integrálása a formális, nem formális és informális oktatásba és oktatáson keresztül a gazdag, helyileg releváns és interkulturális tanulási tapasztalatok létrehozása érdekében.
29. A művészek és más kulturális szakemberek és szereplők, az élő örökség hordozói, a közösségi szervezetek, a tanulók és más érdekelt felek bevonása kritikus résztvevőként az oktatásba, az információgyűjtésbe, elemzésbe és terjesztésbe, a kutatási folyamatokba, valamint a tantervek és a tanulási tapasztalat egyéb aspektusainak kidolgozásába és felülvizsgálatába a kulturális és művészeti oktatás tervezésének és végrehajtásának gazdagítása érdekében minden oktatási szinten és környezetben

d) Pedagógusok

30. A tanári szakma diverzifikálása, biztosítva, hogy az megtestesítse a társadalmak gazdag kulturális sokszínűségét, bevonva az élő örökség hordozóit, művészeket és más kulturális szakembereket és szereplőket a közösségi gondozás és támogatás, a tudásmegosztás és a közös alkotás elősegítése érdekében, amely szükséges az átalakító tanulási tapasztalatokhoz a különböző jelenléti, online és vegyes tanulási terekben.
31. A tanárképzés és a szakmai továbbképzés felülvizsgálata a kulturális és művészeti oktatás bevonásával és a kutatásokra támaszkodva a tanárképzés fejlesztése érdekében. Ezzel párhuzamosan minőségi, releváns és felhasználóbarát irányelvek, pedagógiai megközelítések és anyagok kidolgozása, többek között annak érdekében, hogy a tanárok jobban fel tudjanak készülni az új, kreatív oktatási módszerek és oktatási tartalmak – különösen a kulturális ágazat által biztosított tartalmak – használatára. Továbbá az oktatási személyzet és a kulturális szakemberek és szereplők közötti párbeszéd és együttműködés előmozdítása az oktatási, művészeti és kulturális tapasztalatok cseréje, közös létrehozása és gazdagítása érdekében, a kulturális és művészeti anyagok oktatási folyamatokba való bevonása, valamint az informális és nem formális kulturális és művészeti tevékenységek előmozdítása révén valamennyi tanuló számára.
32. A beruházások növelése a képzett tanárok, oktatók és nem formális nevelők hiányának kezelése érdekében, különösen vidéki területeken és kis közösségekben, valamint a minőségi tanárképzés, pedagógusképzés és a folyamatos szakmai fejlődés biztosítása a kontextuális, élethosszig tartó és egész életre kiterjedő tanulás érdekében, amely kihasználja az innovatív pedagógia és a digitális technológiák előnyeit a jelen és a jövőbeli készségek megerősítése érdekében, és gazdagítja az általános tanulási élményt az osztályteremben és azon kívül.

33. A pedagógusok és segítők, valamint a művészek és más, a kulturális és művészeti oktatásban dolgozó kulturális szakemberek és szereplők státuszának és munkakörülményeinek javítása, többek között a foglalkoztatás és a javadalmazás tekintetében, megfelelő intézkedések, erőforrások és infrastruktúra, rugalmas munkarend, valamint a szakmai fejlődés és a jólét biztosításával. Emellett az iskolai adminisztrációs folyamatok ésszerűsítését és a szervezeti akadályok felszámolását célzó intézkedések támogatása, hogy a pedagógusoknak legyen idejük a kulturális intézményekkel, kulturális szakemberekkel és szereplőkkel való kezdeményezések és partnerségek rugalmas kialakítására.

e) Digitális technológiák és mesterséges intelligencia

34. A digitális korszakban a média- és információs műveltség hasznosítása a kulturális és művészeti oktatás hatékony biztosításának támogatása érdekében, továbbá a digitális technológiák kreatív, emancipált, etikus és felelős használatának előmozdítása, valamint a magánélet és a szellemi tulajdonjogok védelme, illetve a kulturális és nyelvi sokszínűség biztosítása az interneten.
35. A digitális technológiákhoz való hozzáférés kiszélesítése a kulturális és művészeti oktatásban, *többek között* jól fejlett és karbantartott infrastruktúra, digitalizált kulturális tartalmak, digitális gyűjtemények, valamint képzés és készségfejlesztés révén, amelyek lehetővé teszik a különböző technológiák és eszközök célzott integrációját a tanulási folyamatokba, különösen a legkevésbé fejlett országok, a fogyatékkal élők, valamint a kiszolgáltatott és hátrányos helyzetben lévő emberek javára.
36. A kutatás és az innováció előmozdítása a sokszínű, fenntartható, etikus, biztonságos és előítéletektől mentes digitális eszközök kifejlesztése érdekében a kulturális és művészeti oktatásban, többek között a művészeti alkotás, valamint a kultúrában és a művészetekben, az azokon keresztül és azokkal történő tudásmegosztás és tanulás céljából.
37. Az emberi kapacitások hasznosítása a helyi és kulturális erőforrásokkal gazdagított digitális tartalmak közös létrehozásához, használatához és terjesztéséhez való hozzájárulás érdekében a kulturális és művészeti oktatás terén. Ezáltal a pedagógusok és a tanulók aktív résztvevőkként és a tartalmak alkotóiként vesznek részt az oktatási folyamatban, amivel bővül az innovatív pedagógiai eszközök köre, többek között a kulturális és művészeti oktatási anyagokra vonatkozó nyílt licenccel használata révén.
38. Az együttműködés kiszélesítése a technológiák és a mesterséges intelligencia fejlődésének nyomán követése érdekében a kulturális és művészeti oktatás területén. Ez magában foglalja a technológia és a mesterséges intelligencia – például a generatív mesterséges intelligencia és a kiberbiztonság – által kínált lehetőségekkel és kockázatokkal kapcsolatos tudás és tudatosság növelését vonzó tanulási környezetek támogatásával, az alkotás és a kifejezés új formáinak létrehozásával, a kreativitás megosztásának új módjaival, valamint a kulturális és kreatív iparágak értékláncára gyakorolt hatásuk értékelésével kapcsolatban. Ezt a kulturális és művészeti oktatásban és azon túl a legkülönbözőbb tudományágak és szakemberek közötti párbeszéd kialakításával kell támogatni a technológia újonnan felmerülő kérdéseinek értékelése, a kulturális és művészeti oktatáson belüli készségek és kompetenciák fejlesztésével kapcsolatos tájékoztatás, a digitális eszközök kiegyensúlyozott szabályozásának biztosítása és a jövőbeli stratégiákról való konszenzus kialakítása érdekében

f) Partnerségek, intézményközi koordináció

39. A partnerségek és koordinációs mechanizmusok innovációja és bővítése nemzetközi, regionális, nemzeti és helyi szinten a kormányzati szervek, kulturális intézmények, iskolák, emlékhelyek és örökségi helyszínek, helyi közösségek, civil társadalmi szervezetek, magánszektor, média, tanulók, pedagógusok, művészek és más kulturális szakemberek és szereplők, valamint az érintett érdekelt felek között a hosszú távú együttműködés ösztönzése, valamint a tudásmegosztás, a művészek és más kulturális szakemberek és szereplők mobilitása, a programok rezidensek számára és a közös alkotás elősegítése céljából.

g) Finanszírozás

40. Finanszírozás mozgósítása, többek között köz- és magánpartnerségeken keresztül, az együttműködési infrastruktúrák és mechanizmusok, valamint a kulturális és művészeti oktatási ökoszisztéma hosszú távú fenntartásához szükséges adminisztratív, emberi és anyagi erőforrások létrehozása érdekében.

41. Pénzügyi és egyéb természetbeni mechanizmusok létrehozása a felülvizsgált kulturális és művészeti oktatási politikák megtervezéséhez és végrehajtásához, beleértve a tantervek, a pedagógiai programok és keretrendszerek felülvizsgálatát.

h) Kutatás, adatok és értékelés

42. A meglévő mechanizmusok megerősítése, illetve új, hosszú távú és átalakító mechanizmusok létrehozása a szisztematikus, átfogó, együttműködésen alapuló, interdiszciplináris és transzdiszciplináris kutatások, valamint a megalapozott adatgyűjtés, elemzés és nyomon követés fejlesztése érdekében számos – különösen a kulturális és művészeti oktatással kapcsolatos – témában a bizonyítékalapú szakpolitikai döntéshozatal, végrehajtás, értékelés, terjesztés, valamint a kulturális és művészeti oktatással kapcsolatos érdekérvényesítő munka támogatása céljából.

VI. Monitoring, nyomon követés és felülvizsgálat

43. Az UNESCO keretrendszer stratégiai céljainak előmozdítása, valamint a megvalósítással kapcsolatos eredmények és tanulságok globális értékelése érdekében a tagállamok és a társult tagok:
 - i. Támogassák a keretrendszer végrehajtását az elért eredmények, a jó gyakorlatok és a kihívások megosztásával. E célból és a meglévő jelentéstételi mechanizmusok – például a globális kultúrpolitikai jelentés, a globális oktatási monitoring jelentés, valamint többek között a 4.7. fenntartható fejlődési célhoz kapcsolódó jelentések – felhasználásával önkéntes alapon 2025-től kezdődően négyévente nemzeti szinten nyújtsanak be jelentést az UNESCO-nak a keretrendszer végrehajtása terén elért eredményekről.
 - ii. Vizsgálják meg a kulturális és művészeti oktatás területén az UNESCO égisze alatt regionális vagy globális szinten működő, 2. kategóriájú központok létrehozásának megvalósíthatóságát a kultúra és az oktatás közötti kapcsolatra vonatkozó kutatás és elemzés megerősítése érdekében, beleértve a képzést, az adatgyűjtést és -elemzést, valamint a keretrendszer végrehajtásának nyomon követését és értékelését. Az ilyen központok létrehozására a szervezet által meghatározott eljárások vonatkoznak, beleértve a szükséges megvalósíthatósági tanulmányt és a javaslattevő tagállam(ok) által biztosított fenntartható forrásokat.
44. Az UNESCO a keretrendszer végrehajtása során a tagállamok és a társult tagok támogatása érdekében a meglévő források keretén belül:
 - i. A keretrendszerre vonatkozóan globális nyomon követési mechanizmust hoz létre, adott esetben a meglévő globális, regionális és nemzeti szintű nyomon követési mechanizmusok felhasználásával, hogy a tagállamok és más érdekelt felek számára értékelje a keretrendszer végrehajtása terén elért eredményeket.
 - ii. Rendszeres lehetőséget biztosít a tagállamok számára a jó gyakorlatok esettanulmányai köré csoportosított tudásmegosztásra, ezáltal fokozva a sikeres módszerek és megközelítések országok közötti cseréjét.
 - iii. Az UNESCO hálózatait az oktatási és kulturális ágazatokon átnyúló módon bevonja a kulturális és művészeti oktatás területein végzett kutatások előmozdítása és a bizonyítékalapú elemzések megerősítése érdekében, valamint erősíti a meglévő regionális és nemzetközi hálózatokkal és a kulturális és művészeti oktatás egyéb szereplőivel való együttműködést. Ugyanezen célból ösztönzi a tagállamokat arra, hogy mozgósítsák a nemzeti hálózatokat és szereplőket, beleértve *többek között* az UNESCO tanszékeket és az UNESCO társult iskolák kulturális és művészeti oktatási programjait és projektjeit
 - iv. Partnerségeket hoz létre és erősít meg az állami és magánszereplők széles körével, hogy szakértelmükre és tapasztalatukra támaszkodva kiegészítse és előmozdítsa a keretrendszer stratégiai céljait.
 - v. A tagállamok, társult tagok és partnerek körében összegyűjti és megosztja a vonatkozó kutatásokat, az eredményekről szóló jelentéseket, az adatokat és a gyakorlatok sokszínűségét.
 - vi. Bekapcsolódik a kulturális és művészeti oktatás megerősítését célzó széles körű gondolkodási folyamatba az UNESCO kulturális és oktatási szektorai által kidolgozott egyezmények, ajánlások, programok és intézkedések közötti meglévő szinergiák elmélyítésével.